

Från gamla tider

I SAMBAND med att en del av de äldre av våra anställda avgått eller skall avgå med förtidspension har redaktionen uppsökt Karl E. Svensson, f. d. timmerman vid örlogsvarvet i Karlskrona. Anledningen härtill var att Svensson också en gång i tiden avgick från sitt arbete med förtidspension — närmare bestämt år 1926.

Karl Svensson är nu 87 år gammal och bor kvar här i staden. Hälsan är god men hörseln är dålig nu för tiden, säger han. Och berättar därefter om förhållanden vid örlogsvarvet under den tid då han var i arbete. Före 1919 stod de anställda under krigslagarna, säger Svensson, och för relativt små förseelser kunde straffen bliva ganska kännbara. Bortovaro någon dag från arbetet betraktades som rymning och för denna förseelse utdömdes vaktarrest. För bristande anständigt uppförande dömdes personalen till disciplinstraff och överträdandet av rökförbudet medförde från två till fyra dagars »vaktarrest med tjänstgöring». — Vaktarrest med tjänstgöring tillgick så att arrestanten infördes på Stumholmens kronohäkte varifrån han under arresttiden ledsagades med militärpatrull morgon, middag och kväll till och från sin arbetsplats på örlogsvarvet, där vederbörande under dagen utförde sitt arbete i vanlig ordning.

Närvaron på arbetsplatsen kontrollerades fram till 1919 genom ett bricksystem. Varje anställd hade sitt arbetsnummer stämplat på en bricka av metall och dessa hängde på en tavla i varvsportarna. Vid inpassering tog vederbörande sin nummerbricka och hängde upp den i ett fack på sin ar-

betsplats, där vakt var utställd för kontroll. När arbetet påbörjades stängdes samtliga fack och varvsportarna låstes under fem—tio minuter. Under tiden noterade tidskrivarna vilka som var närvarande. Senare anlända fick, när portarna åter öppnats, lämna sina brickor till resp. verkmästare. Inpassering fick endast ske till kl. åtta och genom verkmästaren noterades tidpunkten för ankomsten till arbetsplatsen.

Ovannämnda år — 1919 — infördes tidkorten. Vid försenad ankomst till arbetsplatsen tillämpades straffavdrag. Utöver avdrag för den tid man ej varit i arbete utmättes även en timmes avdrag som straff för förseelsen — s. k. straffavdrag. Därest någon kom för sent tre gånger inom en viss tidrymd tilldelades han varning och om förseelsen återupprepades ansågs vaneförsummelse föreligga, vilket kunde medföra avsked.

Arbetstidens längd? Till 1919 arbetade vi 57 timmar i veckan med tio timmar måndag—fredag och sju timmar på lördagarna. Se'n blev det ju 48-timmarsvecka. Vissa förmåner fanns i fråga om ledighet från arbetet med »oavkortad lön». Vid eget bröllop samt vid barnens dop, nattvardsgång och vigsel samt vid syskons begravning utgick denna ledighet med en dag och två dagar blev det vid makes, barns och föräldrars begravning, varvid dock ena dagen skulle vara förrättningsdagen. För kommunalt uppdrag bereddes ledighet med ersättning för högst tre timmar under samma arbetsvecka. (Förmånerna kvarstår i stort sett ännu för dem som vore tillförsäkrade dessa förmåner före den 1 juli 1939.)

Pensionsåldern var 65 år. Tidigare fick

det skrivs till kungs för att pension skulle utgå. Pensionsbeloppen kunde variera år från år och utgick i början av tjugotalet till omkring 580—600 kronor per år plus ett visst pensionstillägg — vanligen 180 kronor. Sedermera ökades pensionsbeloppen för att i slutet av tjuugo- och i början av trettioalet uppgå till ca 800 kronor vartill kom ovan nämnda pensionstillägg. Pension efter avliden anställd kunde erhållas av änkan — efter framställning till Konungen att av nåd erhålla understöd.

Vad som kunde räknas som en förmån var att de, som vore anställda vid örlogsvarvet innan 1925 ej behövde fullgöra värnplikt. »Man kunde inte tjäna kronan mer än på ett ställe» sa' man på den tiden.

Mycket härutöver finns att tillägga. Många minns väl ännu de s. k. »bröbrickerkorna». På dessa fick två »ankarstockar» i veckan hämtas vid »Bröbarjet» på Stumholmen. Varje vecka utdelades till dem, som anmält sig vilja inköpa »ankarstockar», dessa bröbricker och betalningen skedde genom avdrag på lönen. Priset för brödet uträknades kvartalsvis av Kronobageriet i förhållande till inköpspriset på brödsäden. P.

Vad som skett till det bättre eller sämre återstår att begrunda, säger Karl E. Svensson.